

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Marieke Geuvers	Datum	9 april 2025
E-mail	marieke.geuvers@utrecht.nl	Kenmerk	30227724
Type brief	Aanbiedingsbrief	Onderwerp	Evaluatie zelfbeheer groen
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Tijdens het [commissiedebat MGOR](#) op 15 februari 2024 is toegezegd u in Q1 2025 te informeren over de evaluatie van het zelfbeheer van groen in Utrecht. Via deze raadsbrief informeren we u over de uitkomsten van deze evaluatie. Tijdens het commissiedebat MGOR op 15 februari 2024 en de raadsvergadering op 25 april 2024 zijn er verschillende toezeggingen gedaan. Daarnaast is er tijdens de [raadsvergadering](#) op 25 april 2024 de motie [M174 Biodiversiteit bij zelfbeheer](#) aangenomen. Via deze raadsbrief informeren wij u ook over de uitwerkingen van deze toezeggingen en motie.

Werkwijze evaluatie

Eind 2024 is er via de mail een enquête verstuurd naar 141 zelfbeheerders met een zelfbeheerovereenkomst. De zelfbeheerders die een geveltuintje of een boomspiegel onderhouden hebben de enquête niet ontvangen. Van alle zelfbeheerders met een overeenkomst, hebben 75 respondenten de vragenlijst ingevuld. De uitkomsten van de enquête geven een beeld van de ervaringen van zelfbeheerders over dit onderwerp. De bevindingen worden gebruikt om de ondersteuning rondom zelfbeheer verder te optimaliseren en vormen de basis voor deze evaluatie.

Uitkomsten enquête

In de enquête hebben we onder andere gevraagd naar de motivatie van inwoners om een stuk in zelfbeheer te nemen, hoe de samenwerking met de gemeente wordt ervaren en of ze het platform BuurtNatuur030 kennen.

Motivatie van zelfbeheerders

Enkele respondenten geven aan dat het onderhouden van groen in zelfbeheer de sociale cohesie in de buurt en het welzijn van zelfbeheerders versterkt. Door gezamenlijk te werken aan het onderhoud van zelfbeheerinitiatieven ontstaat er volgens hen een hechtere gemeenschap waarin burens elkaar beter leren kennen en sociale banden worden versterkt. Het creëren van een aantrekkelijke en groene straat zorgt volgens meerdere zelfbeheerders voor een plezieriger woonklimaat. Dit komt zowel de bewoners als de voorbijgangers ten goede. Daarnaast draagt het onderhouden van groen in zelfbeheer volgens een deel van de respondenten bij aan een verhoogd ecologisch bewustzijn en

creëren zij met hun werk een positieve impact op de biodiversiteit in de stad. Het werken in de buitenlucht biedt veel zelfbeheerders een gevoel van voldoening en ontspanning.

Wat gaat goed

Uit de reacties van de respondenten blijkt dat volgens hen, in de organisatie van het zelfbeheer veel zaken goed verlopen.

Goede communicatie en korte lijntjes

In veel gevallen is er sprake van directe en snelle communicatie tussen bewoners en de gemeentelijke contactpersonen, vooral met de voormannen en de opzichters. Vragen worden snel beantwoord en groenafval wordt opgehaald als daarom wordt gevraagd.

Materiaal en plantenlevering

Zelfbeheerders kunnen via het Initiatievenfonds kosteloos de eerste planten en tuingereedschap krijgen. Eventuele nieuwe planten kunnen ook via de gemeente besteld worden. Dit gaat via de voormannen in de wijk. Zelfbeheerders ervaren dit als positief.

Meedenken en adviseren

Tijdens de aanleg van stukken zelfbeheer denkt de gemeente mee. Zo adviseert de gemeente over de inrichting en het onderhoud.

Zelfbeheer is laagdrempelig

Inwoners waarderen de laagdrempelige manier waarop het zelfbeheer is ingestoken. Er zijn weinig spelregels waar zelfbeheerders zich aan hoeven te houden en ze krijgen vaak de vrije hand. Tijdens de ondertekening van de overeenkomst worden de spelregels die de gemeente hanteert besproken. Deze worden door zelfbeheerders als logisch ervaren. Ook vinden inwoners het prettig dat ze boomspiegels en geveltuintjes mogen aanleggen en onderhouden zonder eventuele tussenkomst van de gemeente.

Verbeterpunten

Uit de resultaten van de enquête zijn enkele verbeterpunten naar voren gekomen. Deze richten zich vooral op de communicatie vanuit de gemeente. De volgende verbeterpunten zijn in beeld gebracht:

Lange wachttijden aanvraag of uitbreiding zelfbeheerinitiatief

De lange wachttijd tijdens de behandeling voor het aanvragen of uitbreiden van een zelfbeheerinitiatief leidt regelmatig tot frustratie bij inwoners. Er is een interne evaluatie en versnelling van dit beslissingsproces nodig om de uitgesproken doelstelling van laagdrempeligheid ten goede te komen. Hetzelfde geldt voor uitbreidingen van een zelfbeheerinitiatief.

Aanpassen zelfbeheerovereenkomst

Uit feedback van (nieuwe) zelfbeheerders blijkt dat de oude zelfbeheerovereenkomst te zakelijk en te juridisch was opgesteld. Enkele bewoners gaven aan dat ze niet werden gestimuleerd in het zelfbeheer van openbaar groen, maar vooral werden gewezen op hun plichten. Naar aanleiding van deze feedback hebben we een nieuwe overeenkomst opgesteld. In deze nieuwe overeenkomst staat de samenwerking tussen de gemeente en zelfbeheerders centraal en is de toon aangepast.

Daarnaast hebben we motie [M174 Biodiversiteit bij zelfbeheer](#) verwerkt in de aangepaste zelfbeheerovereenkomst. Zo nemen we spelregels op die bijdragen aan biodiversiteit. In de nieuwe overeenkomst geven we aan dat we graag willen dat zelfbeheer bijdraagt aan de biodiversiteit en dat het daarom niet toegestaan is om verhardingen te plaatsen tenzij de gemeente hiervoor schriftelijke toestemming heeft gegeven. Ook geven we aan dat bestrijden uitsluitend met milieuvriendelijke middelen zonder chemicaliën mag plaatsvinden. Daarnaast komen alleen stukken openbaar groen in aanmerking voor zelfbeheer als de ecologische, landschappelijke, recreatieve, cultuurhistorische of

functionele waarden (bijv. Wadi's) niet worden aangetast. Verder is het niet toegestaan om zelfbeheer te omheinen. We leggen in de zelfbeheerovereenkomst uit dat het stuk grond dat in zelfbeheer is niet alleen toegankelijk moet zijn voor alle inwoners van Utrecht, maar ook voor insecten en kleine dieren die hier kunnen schuilen en foerageren. Tot slot nemen we op dat de gemeente tijdens de aanvraag adviseert over hoe zelfbeheer kan bijdragen aan biodiversiteit en verwijzen we naar de website waar zelfbeheerders tips kunnen vinden om het stuk grond in zelfbeheer biodivers aan te leggen en ook zo te onderhouden.

Herinrichten website

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat we over bepaalde onderwerpen duidelijker kunnen communiceren. Op de gemeentelijke website over zelfbeheer worden de volgende onderwerpen aangepast of toegevoegd:

- De rol van de gemeente verduidelijken. Zelfbeheer is laagdrempelig, iedereen kan een stuk groen in zelfbeheer nemen. De gemeente verwacht dat inwoners daarna het stuk zelf beheren. De gemeente vervult hierin dus geen proactieve rol.
- De wijze waarop de gemeente faciliteert. De gemeente ondersteunt bij het weghalen van snoeiafval, het beantwoorden van vragen en adviseert over biodivers onderhouden.
- Aan de website worden tips voor het stimuleren van biodiversiteit toegevoegd. De inhoud hiervan richt zich op uiteenlopende vormen van stimulatie van biodiversiteit, zodat inwoners hiernaar gelieve gebruik van kunnen maken en zo hun persoonlijke voorkeuren meer kunnen laten terugkomen in hun stukje zelfbeheer.
- De spelregels rondom zelfbeheer. Deze spelregels zijn opgenomen in de overeenkomst, maar deze heeft niet iedereen meer paraat;
- De website van BuurtNatuur030, met daarbij een uitleg waarvoor het platform dient.

Administratie optimaliseren

De zelfbeheerovereenkomsten moeten nog in het nieuwe zaaksysteem worden overgezet. Dit is een kans om een automatische herinnering in te bouwen om na vijf jaar contact op te nemen met zelfbeheerders. Op deze manier ontstaat er een automatisch contactmoment tussen zelfbeheerder en gemeente en kan de gemeente controleren of het stuk groen nog in zelfbeheer is. Daarnaast wordt door middel van fysieke inmetingen beter geregistreerd welke stukken precies in zelfbeheer zijn en dit op de juiste manier in onze systemen verwerken.

Uitwerken van een communicatieboodschap: wat willen we communiceren en wie zijn de relevante doelgroepen

Uit de resultaten van de enquête komt duidelijk de motivatie die inwoners hebben om een stuk groen in zelfbeheer te nemen naar voren. Zo draagt het onderhouden van een zelfbeheerinitiatief volgens enkele zelfbeheerders bij aan onder andere de sociale cohesie in de buurt, creëert het een aantrekkelijke groene straat en heeft een positieve impact op de biodiversiteit. Op basis hiervan kan er een communicatieboodschap ontwikkeld worden om de communicatie van de gemeente over zelfbeheer op een efficiëntere en meer aansprekende manier in te zetten. De gemeente kan zo op een gerichte manier inwoners die geïnteresseerd zijn in bijvoorbeeld vergroening of het vergroten van de sociale cohesie in de buurt op een passende manier aanspreken en ze stimuleren om stukken in zelfbeheer te nemen.

Bewonerservaringen

Eind 2024 is er een enquête opgestuurd naar zelfbeheerders. 75 zelfbeheerders hebben deze enquête ingevuld. De evaluatie is grotendeels gebaseerd op deze enquête en op gesprekken die zijn gevoerd in de wijken. De gesprekken zijn niet specifiek gevoerd naar aanleiding van de evaluatie. Voormannen en opzichters spreken dagelijks zelfbeheerders en andere inwoners die vragen hebben of bij deze gesprekken aansluiten. De input uit deze gesprekken is verwerkt in de evaluatie.

De opvallendste resultaten zijn hierboven onder de kopjes uitkomsten enquête en verbeterpunten met u gedeeld. De uitkomsten van de enquête delen we via de gemeentelijke website voor zelfbeheer en de website van het platform BuurtNatuur030.

Aanvraag of uitbreiding zelfbeheerinitiatieven

Het college heeft toegezegd uit te zoeken of er (beleids)kaders voor zelfbeheer aangepast moeten worden. Uit de evaluatie blijkt dat er aanpassingen gedaan kunnen worden om het zelfbeheer te verbeteren. Hiervoor is het niet nodig om een beleidskader aan te passen. De meeste van deze aanpassingen hebben te maken met de communicatie over de mogelijkheden waarop de gemeente in het zelfbeheer kan faciliteren. Hetgeen dat we willen aanpassen heeft te maken met het versnellen van de aanvraag of uitbreiding van een zelfbeheerinitiatief. We gaan onderzoeken hoe we deze beslissingsprocessen kunnen versnellen. Aanvragen voor zelfbeheerinitiatieven komen altijd binnen bij het wijkbureau. Wanneer bewoners hier behoefte aan hebben, kunnen zij subsidie ontvangen via een aanvraag bij het [initiatievenfonds](#). Inwoners met een zelfbeheerinitiatief kunnen '[zelfbeheer openbare ruimte](#)' aanvragen via de website over [zelfbeheer openbaar groen](#) van de gemeente.

Geveltuintjes groter dan 30 centimeter

Er is onderzocht of in het HOR (Handboek Openbare Ruimte) opgenomen kan worden dat geveltuintjes groter dan 30 centimeter mogen zijn. Het is niet op elke locatie mogelijk om een geveltuintje groter dan 30 centimeter in te richten. In overleg met de gemeente kunnen de grotere geveltuintjes van 60 centimeter aangelegd worden. We kijken dan samen naar de mogelijkheden.

Bordjes bij initiatieven die niet meer in zelfbeheer lijken

In Oost/Noordoost hebben we onderzocht of het werkt om bordjes bij zelfbeheerinitiatieven die niet meer in onderhoud lijken te plaatsen. Inwoners kunnen dan contact opnemen met de gemeente voor we de openbare ruimte weer in eigen beheer nemen. Deze extra inzet heeft niet geleid tot voldoende reacties. We zoeken nu naar een nieuwe manier om deze boodschap te communiceren.

Beoordeling initiatieven

Wij hebben ook toegezegd te onderzoeken of wijkopzichters meer ruimte kunnen krijgen in de uitvoering, om op deze manier zelf de beoordeling van nieuwe initiatieven of aanpassingen kunnen doen. Nieuwe initiatieven en aanpassingen in de openbare ruimte worden nu door collega's met specifieke kennis beoordeeld. Als opzichters deze beoordeling gaan doen, nemen zij de rol van deze collega's over zonder dat ze alle kennis hebben. Opzichters geven aan dat deze keuzes zullen leiden tot willekeur en dat zij niet de kennis bezitten om deze keuzes te maken. We houden de huidige werkruimte voor de wijkopzichter aan, maar onderzoeken of we op een andere manier de processen kunnen versnellen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,